

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Тодор Георгиев Ламбов

направление 8.2 “Изобразителни изкуства” в катедра “Скулптура” към ФИИ при ВТУ “ св.св. Кирил и Методий”

За присъждане на образователна и научна степен “доктор”, научна област 8. Изкуства, професионално направление 8.2, Изобразително изкуство, **научна специалност 05. 08.04.**

Изкуствознание и изобразително изкуство (Скулптура)

Нов български университет, Департамент “Изящни изкуства”, докторска програма “Визуално-пластични изкуства”

Дисертационен труд: “Биоморфизмът като характеристика на формата. Проблеми при пластичния изказ на Боян Райнов”

Докторант: ас. Мартин Филипов Трифонов

1. Мартин Трифонов е от поколението скулптори, избрали пътя на дългата традиция на фигуративното изкуство. Негови произведения са ни познати от самостоятелните изложби на автора в галерия A&G Artmeeting, Варна, изложбата “Отвъд повърхността”, част от Националните есенни изложби в Пловдив от 2018, както и от съвместните изложби с Емил Попов, Мартиан Табаков, Красимира Буцева и др. Впечатление направи показаната от Мартин Трифонов фигура от алуминий в галерията на НХА през 2019. Споменавам тези участия, в голямата си част с фигуративни произведения от различни материали, за да видим, че изборът на тема, както и обектът на изследването, а именно творчеството на Боян Райнов, за дисертационния труд на Мартин Трифонов съвсем не е случаен, а е теоретична част от пластично-пространствените търсения на автора, две от които той представя в него (“Композиция (Post Travelism)” и “Органично-неорганично”).

Трудът на Мартин Трифонов е фокусиран върху творчеството на Боян Райнов и биоморфизма. Темите, свързани с българските творци зад граница, особено, когато става дума за такива от величината на Боян Райнов, винаги са важни и значими в научно и научно-приложно значение. Те дават възможност за изграждане на цялостен поглед върху дадени автори в българското пластично изкуство, както и за ситуирането им в европейското и световното изкуство. От не малко значение е това, че трудът на Мартин Трифонов допълва написаното от Десислава Цанкова, Светлин Русев, Чавдар Попов, Борис Бекяров и др.

2. Относно структурата на дисертационния труд, методологията на изследването и следваната методика те са в съответствие с поставените задачи. За структурата дисертационният труд, състоящ се от увод, характеризиращ изследването, три глави и заключение може да се каже, че е избрана удачно. Методите на сравнителния анализ и

интервютата също са избрани удачно. В първата глава от изследването, чрез леко удълженото “сърфиране” през основните направления и стилове в изкуството от края на IX и началото на XX-ти век, заедно с етимологията и изясняването на понятията “витализъм” и “биоморфизъм” в контекста на пластичните и визуални изкуства, докторантът се опитва да определи генезиса на стила при множество автори като биоморфен, като по този начин ситуира мястото на Боян Райнов в европейската скулптура. В тълкуването на произведения на изкуството е позволена известна свобода, до толкова, до колкото възприятията са строго субективни. Авторът Мартин Трифонов цитира авторитети като американския историк на изкуството и директор на МОМА Алфред Бар и британецът Хърбърт Рийд. Запознава ни с техните възгледи за витализма и биоморфизма. Действително те определят като биоморфни само или предимно образци на абстрактното изкуство, декоративното изкуство или утилитарни предмети в сферата на дизайна. Чистата фигуративност, каквато е по-голямата част от творчеството на Боян Райнов има органичен генезис и следователно е биоморфна априори. Като препоръка искам да обърна внимание върху термина биоморфно, според мен той би трябвало се употребява само когато касае абстрактни произведения или изображения с неорганичен генезис.

3. Интересни са и методите на изследване приложени от асистент Мартин Трифонов. Най-вече интервюта и разговори, като тези с Елена Томалевска. Той намира източници близки до Боян Райнов, като с някои се среща в Париж.

4. Интерес за историците на изкуството, колегите скулптори и почитателите на пластичните изкуства биха били и намерените кадри (суров филмов материал) от документален филм за Боян Райнов с автор Жан-Рене Албертен. От цитатите, свалени от документалните видео записи и включени в дисертационния труд на Мартин Трифонов, можем да научим много за отношението на Боян Райнов към природата и жените като обекти на неговото творчество. Малцина са изследователите, позволили си да самофинансират подобни мащабни изследвания, да посветят част от времето си при пребиваване в ателиетата на “Cite internationale des Arts” за интервюта и разговори. Сред многото достойнства на дисертационния труд е описването на голяма част от творбите на Боян Райнов, разделено в две части, едната посветена на камерните произведения, а другата на монументалните. Това би могло да е началото на едно пълно каталогизиране на произведенията на Райнов, с описването на материал, размери, година на създаване, брой отливки, притежание и местонахождение, нещо полезно за изкуствознанието в България, а защо не и в Европа.

5. Публикациите на автора на дисертационния труд са три на брой. Всички те са свързани с темата за биологичното и биоморфното, като обекти на изследване са релефите и кръглата

скулптура на Жан Арп, смятан от Мартин Трифонов като един от вдъхновителите на Боян Райнов, наред с Хенри Мур. Първата публикация е озаглавена “Симетрия в релефа и скулптурата на Жан (Ханс) Арп”, публикувана е в сборник, озаглавен “Пролетни научни четения” през 2020, издаден от АМТИИ “проф. Асен Диамандиев” - Пловдив. Втората публикация “ Три скулптури от Боян Райнов, наситени с биологично вдъхновен формален език” е под печат. Третата публикация също е по темата на настоящето изследване, озаглавена е “Биоморфни белези в монументалната скулптура на Боян Райнов” е публикувана в сп. “Визуални изследвания”, Университетско издателство “Св.св. Кирил и Методий”. Последната съществува и online.

б. От дистанция на времето, но с разбирането на активно творещ художник Мартин Трифонов ни показва формалните и емоционални връзки между работите на Боян Райнов с носещите белези на биоморфизъм творби на някои творците от първата половина на XX век (Жан Арп, Хенри Мур, Паул Клее и др.) Запознавани с някои малко известни документи и факти, като материалите от филма на Жан-Рене Албертен. Събира и анализира в две части от дисертационния си труд камерните и монументалните произведения на Боян Райнов, както и отзиви и оценки на негови съвременници, като малко по-възрастния поет, представител на сюрреализма Ръоне Шар, Дора Валие и др. В заключение високо оценявам:

- Съвестната, отговорна проучвателна работа върху творчеството на Боян Райнов, анализирането на творбите и паралела между творчеството му и биоморфната скулптура от началото на XX век.
- Потърсени са културни релации и съпоставки между процесите на световната художествена сцена и спецификата на локалния контекст. Направен е сравнителен анализ на творчеството на работилния в Париж Боян Райнов и изявените скулптори, творили в социалистическа България, като Величко Минеков, Крум Дамянов, Валентин Старчев и Галин Малакчиев.
- Изследването полага надежден материал, като обем и качество, за по-нататъшна работа върху темата, съставянето на пълен каталог с работите на Боян Райнов

Убеден в задълбочеността и приносния характер на дисертационният труд, категорично предлагам на Научното жури да удостои **ас. Мартин Филипов Трифонов** с образователната и научна степен "доктор".

29.09.2021 г.

/доц. д-р. Тодор Ламбов/